

פרויקט "תחזית קיימות לישראל 2030" החל באוקטובר 2010 כמיזם משותף של המשרד להגנת הסביבה והמרכז למדיניות סביבתית במכון ירושלים לחקר ישראל, וצפוי להסתיים במאי-יוני 2012. תחזית קיימות לישראל 2030 שמה לה למטרה להציג חזון קיימות לשנת 2030 שאליו ישראל צריכה לשאוף. זאת על מנת לאפשר למקבלי ההחלטות בישראל להבין את המגמות הקיימות, לאתר את הפערים להגשמת החזון, ולהצביע על הנתיבים בהם עליהם לצעוד על מנת להגשימו.

פרויקט תחזית קיימות לישראל 2030

מדדים-קיימות אתמול, היום ומחר

מסרים עיקריים

עורכים: ד"ר עמיר אידלמן ויעל יבין

הדברים הנאמרים הם על דעת המחברים בלבד.

תקציר הממצאים (Key Messages)

א. מדדי הכוחות המניעים את הסביבה

1. תוצר מקומי גולמי לנפש ומדד ג'יני

מדד המבטא את הרווחה הכלכלית של האוכלוסייה וכוח הקנייה שלה, תוך בחינת האי-שוויון בחברה

התמ"ג עלה, גדלו הפערים החברתיים והוחמר האי-שוויון הסביבתי

בין השנים 1995-2009 עלה התמ"ג לנפש בישראל בכ-23% – מכ-76 אלף ₪ לנפש לכ-94 אלף ₪ לנפש. חשוב לציין כי העלייה בתמ"ג מלווה בעלייה בצריכה ובהגדלת הלחץ על הסביבה, בהגדלת השטח הבנוי, בעלייה בצריכת אנרגיה ומים, בעלייה ברמת המינוע והנסועה. במקביל עלה בשנים אלו גם מדד ג'יני – מדד האי-שוויון בחברה – בכ-16%, מ-0.3365 ל-0.3892. בהשוואה למדינות ה-OECD ישראל נמצאת במקום השני (אחרי מקסיקו) עם כ-20% מן האוכלוסייה מתחת לקו העוני. זוהי אוכלוסייה חסרת כוח קנייה, שהצריכה הביתית שלה מצומצמת וקיומית בלבד. ישראל ניצבת במקום השלישי בסולם המדינות בהן שורר אי השוויון החברתי הגבוה ביותר (נתוני 2005).

ניתן לקבוע שהעלייה בתמ"ג מלווה בהרחבת פערים בחברה הישראלית ומכאן שהלחץ על הסביבה נובע בעיקר מבעלי הכנסה גבוהה, ממגזר מצומצם יחסית, בעל יכולות כלכליות הולכות וגדלות, אשר צורך משאבים סביבתיים לאין שיעור יותר ממגזרים אחרים.

2. הכנסה פנויה לנפש

מדד המצביע על יכולתם או אי-יכולתם של משקי-בית, לפי עשירוני-הכנסה, לרפוש שירותים ומוצרים, לאחר ההוצאה על מזון

בישראל שורר פער של פי 25 בהכנסה הפנויה לנפש בין העשירון העליון לעשירון התחתון – פער שמביא לריכוז כוח הקנייה ועומסי הצריכה בידי פלח אוכלוסייה מצומצם. היות שהכנסה פנויה גבוהה מעודדת את הצריכה ואת הלחץ על הסביבה, נדרשת מדיניות ממשלתית מתקנת, שתלווה בצעדים שישנו את דפוסי הצריכה של העשירונים העליונים והתחתונים כאחד.

הכנסה פנויה לנפש היא חלק ההכנסה שנותר לאחר ניכוי ההוצאות על מזון וחלוקתו למספר הנפשות במשק הבית. ממוצע ההכנסה החודשית הפנויה לנפש בעשירון התחתון, עמד בשנת 2008 על פחות מ-400 ₪ (כ-50% מן ההכנסה הכוללת) ואילו בעשירון העליון הוא עמד על 10,000 ₪

לנפש (כ-90% מההכנסה הכוללת). הפער בהכנסה הפנויה לנפש בין העשירון העליון לעשירון התחתון הולך ומעמיק עם השנים. המחסור בקרב העשירונים התחתונים הוא בבחינת כדור שלג המונע רכישת השכלה ואיכות חיים סבירה, משריש את הפערים, מעצים אותם ומעביר אותם מדוד לדור. הפערים צפויים להחמיר עד 2030 תוך שיפור מצומצם של מצב העשירון התחתון כאשר ההכנסה הפנויה אחרי ההוצאה על מזון תעמוד על 550 ₪ ואילו בעשירון העליון תעלה ותעמוד על 18,000 ₪.

3. צריכת אנרגיה

מדד המבטא את היקף האנרגיה המשמשת להנעת מערכות הייצור במשק, ובמרכזה צריכת נפט ומוצריו וחשמל

השוואה למדינות ה-OECD מצביעה על צריכת אנרגיה נמוכה יחסית בישראל ועל מגמת התייעלות מצומצמת יחסית

צריכת האנרגיה הכללית בישראל כמעט שהוכפלה בין השנים 1990-2008 ועלתה בממוצע ב-4% בשנה. צריכת האנרגיה לנפש עלתה בשנים אלו בכ-27% ובכ-1.5% בשנה בממוצע. מנגד, צריכת האנרגיה ליחידת תמ"ג היתה בשנים 1995-2008 במגמת ירידה מתונה, שמקורה כנראה ביעול אמצעי הייצור במשק. אספקת האנרגיה לנפש נמוכה בישראל יחסית למרבית מדינות ה-OECD. העלייה שנרשמה בארץ באספקת אנרגיה לנפש לאורך השנים (29% בין השנים 1990-2008) דומה למגמה שנרשמה במדינות ים-תיכוניות אחרות, אך גבוהה ביחס למדינות המערב (כדוגמת בריטניה וגרמניה) שבחלקן אף מסתמנת ירידה באספקת האנרגיה לנפש. מגמת ההפחתה באספקת האנרגיה לתמ"ג (12% בין השנים 1995-2008), היא מתונה ביחס למגמה המסתמנת בחלק ממדינות המערב (בחלק ממדינות ה-OECD קיימת אף מגמה של ניתוק מוחלט - absolute decoupling וירידה של ממש באספקת האנרגיה במקביל לעלייה בתמ"ג). הדבר מצביע על פוטנציאל התייעלות אנרגטית שטרם מומש בישראל. השינויים המסתמנים בתמהיל הדלקים בארץ – ובעיקר הגידול הצפוי בשימוש בגז טבעי במקום בדלקים מזהמים יותר – צפוי לשפר את התמונה האנרגטית בישראל ולהשפיע לטובה על הסביבה. בהנחת עסקים כרגיל עד 2030 צריכת החשמל לנפש צפויה לעלות ב-74%.

4. תחבורה - רמת מינוע ונסועה

מדדים לבחינת הלחץ הסביבתי הנובע מתחבורה ומשימוש גובר בדלקים

רמת המינוע בישראל נמוכה יחסית למדינות ה-OECD. עם זאת צפויה עלייה ניכרת בנסועה, שתכביד את העקה הסביבתית

צי הרכב בישראל גדל בשני העשורים האחרונים בשיעור ניכר. מספר כלי הרכב הפרטיים עלה בכ- 160% והנסועה עלתה ב-186% וזאת ביחס לגידול של 69% בהיקף האוכלוסייה. שיעור "הרכבים הצמודים" מתוך כלל צי הרכב הפרטי, הגיע בסוף שנת 2009 לכ-13% – כשני שלישים מהם בבעלות חברות לסינג. בשנת 2006 הגיע שיעור הרכבים הצמודים לכדי 60% מסך הרכבים החדשים שנרכשו, וזאת בהשוואה לכ-30% באמצע שנות ה-90. שיעור זה ירד באחוזים ספורים בשלוש השנים האחרונות. רמת המינוע באשכול החברתי-כלכלי הגבוה ביותר מגיעה ל-463 כלי רכב פרטיים ל-1,000 נפש – פי 5 מרמת המינוע באשכול החברתי-כלכלי הנמוך ביותר, בו יש רק 73 כלי רכב פרטיים ל-1,000 נפשות. הן רמת המינוע והן הנסועה בישראל נמוכות בהשוואה למדינות המערב. כמו כן, שיעור הנסועה ברכב פרטי מתוך סך הנסועה בצי הרכב בישראל נמוך בהשוואה למדינות ה-OECD. עם זאת, הגידול בנסועה בישראל מאז שנות ה-90 היה מן הגבוהים במדינות ה-OECD 114% בשנים 1990-2004. היקף הנסועה והגידול בנסועה מעמידים את ישראל, שהיא מדינה קטנה וצפופה, בפני בעיה סביבתית חמורה. התחזית ל-2030, בהנחת עסקים כרגיל, צופה כי רמת המינוע הממוצעת תגיע לכ-350 כלי רכב ל-1,000 תושבים – גידול של כ-35% ביחס לשנת 2009. הגידול בנסועה ובנסועה-לנפש צפוי לגדול בכ-60%-65%. לפי הנחה זו צפויה עלייה ניכרת במדדים התחבורתיים, שמשמעותה הרחבת כבישים קיימים ופיתוח כבישים חדשים, שאליהם תתלווה עלייה בצריכת דלקים ובזיהום האוויר.

5. צריכת מים

מדד המבטא את מגמות הפקת המים וצריכתם

צריכת המים הביתית בישראל קרובה לממוצע של מדינות ה-OECD, אך ישנם פערי צריכה בין האשכולות החברתיים ובין המרכז לבין הפריפריה

צריכת מים שפירים מתוך כלל צריכת המים בישראל, ירדה מ-92% בשנת 1990 לכ-75% בשנת 2008. זאת בזכות השימוש הגובר במי קולחין לחקלאות ובזכות התפלת מים לשתייה, שהחלה בשנת 2007. הגידול הצפוי בהתפלת מים יחייב תשומת לב קפדנית יותר להשלכות הסביבתיות של פעולת ההתפלה. בשנות ה-2000 נמשכה מגמת העלייה בצריכת המים הביתית הכוללת, אך צריכת המים הביתית לנפש ירדה והתייצבה על כ-105 מ"ק/נפש לשנה בממוצע. צריכת המים הביתית ביחס ליחידת תמ"ג מצביעה על מגמה של ניתוק יחסי (relative decoupling) – צריכת המים עולה, אך בקצב מואט ביחס לעלייה בתמ"ג. בדיקה של צריכת המים לנפש לפי אשכולות חברתיים מעלה כי צריכת המים באשכול העשירי גבוהה פי 5-6 מהצריכה של האשכול הראשון, ופי 3-4 מן הממוצע הארצי. כמו כן קיימים פערים בצריכת מים בין יישובי הפריפריה ליישובי המרכז: ב-2008 עלתה צריכת המים ביישובי המרכז המבוססים בכ-40% על זו של יישובי הפריפריה. אבדני

מים בצנרת העירונית מצביעים על פערים באוכלוסייה – אבדן המים נובע מתחזוקה לקויה של צנרת ומאספקה לא חוקית בתחומי הרשויות החלשות. צריכת המים הביתית לנפש בישראל אינה גבוהה בהשוואה למדינות ה-OECD ונמוכה מעט מממוצע ה-OECD. התחזית לשנת 2030, לפי תכנית האב למשק המים, מצביעה על מגמות דומות למגמות הקיימות: עלייה של כ-40% בצריכת המים הביתית וירידה של כ-6% בצריכת המים הביתית לנפש.

6. פסולת עירונית

מדד המבטא את כמות האשפה הנוצרת בחיי היום-יום, הן ממשקי הבית והן מגורמי מסחר ותעשייה

ייצור הפסולת לנפש גבוה בישראל יחסית לשאר מדינות ה-OECD, במיוחד בקרב האשכולות החברתיים-כלכליים הגבוהים וביישובי מרכז הארץ

מאז שבוצעו שינויים במערך האיסוף וההטמנה של פסולת עירונית, בשנת 2002, חלה עלייה ממוצעת של כ-2% בשנה בנפחי הפסולת העירונית בישראל. בתקופה זו עלה גם ייצור הפסולת העירונית לנפש בשיעור שנתי ממוצע של כ-1% ובסה"כ ב-4% בשנים 2009-2002. מנגד חלה בתקופה זו ירידה של 9% בכמות הפסולת ליחידת תמ"ג – דבר המעיד על ניתוק יחסי (relative decoupling). כמות הפסולת לנפש באשכול החברתי-כלכלי העשירי גבוהה פי 6 מן הכמות הממוצעת לנפש בישראל. שיעור הפסולת ביישובי המרכז גבוה ב-70% משיעור הפסולת ביישובי הפריפריה, וייצור הפסולת ביישובים יהודיים גבוה מייצור הפסולת ביישובים שתושביהם אינם יהודים.

בשנים 2008-2004 הגיע מחזור הפסולת לכדי 12% מכלל הפסולת העירונית. התפלגות מרכיבי הפסולת (לחומר אורגני, פסולת מסחרית, גזם) אינה ידועה. בישראל כמות הפסולת לנפש גבוהה יחסית למדינות אחרות ב-OECD. במרבית המדינות ההכנסה לנפש גבוהה מזו שבישראל וגם הוצאות הצריכה הפרטית לנפש גבוהות שם יותר. עם זאת, כמות הפסולת לנפש במדינות אחרות קטנה מזו שבישראל. הדבר מעיד על יכולת להאט את ייצור האשפה ולצמצם את נפחי הפסולת לנפש בישראל, דבר שניתן להשגה ע"י צמצום כמות הפסולת בד בבד עם הגדלת שיעור המחזור וריסון נפחי ההטמנה. לפי התחזית ל-2030 תעלה כמות הפסולת בשיעור נמוך של כ-1.7% ובהמשך למגמות הקיימות, ואילו הפסולת ליחידת תמ"ג תרד בשיעור של כ-38%.

ב. מדדי מצב הסביבה

7. פליטות תחמוצות גפרית (SO_x)

מדד המבטא את זיהום האוויר שנגרם מפליטות מבתי-זיקוק, תחנות-כוח ומפעלי-תעשייה

ירידה ניכרת בפליטות; הפליטות לנפש ולתמ"ג עדיין גבוהות יחסית ל-OECD

בין השנים 2000-2008 הסתמנה הפחתה שנתית ממוצעת של כ-7% בפליטת SO_x ובסה"כ הפחתה של כ-46% בפליטות אלו. מקור הפליטה העיקרי של תחמוצות גפרית הוא ייצור חשמל. ההפחתה בפליטות מקורה בנקיטת אמצעים שונים ובמרכזם השימוש בדלקים שתכולת הגפרית בהם נמוכה, וזאת בנוסף לשימוש בגז טבעי, ועוד. המשך מגמת השימוש בגז טבעי במקום בפחם, יפחית את הפליטות באופן ניכר. מגמות דומות מסתמנות בכל המדדים: בסך כל הפליטות, בפליטות לנפש ולתמ"ג ובפליטות לתמ"ג לנפש (הפחתות שנתיות של 8%-10%).

הריכוזים הגבוהים ביותר של גפרית דו-חמצנית (SO₂) נמדדים בסמוך לתחנות הכוח הגדולות ולבתי הזיקוק בחיפה, בחדרה ובאשדוד, אף שריכוזים אלה אינם עולים על הערכים המרביים המותרים בתקן הישראלי. שיעור פליטות ה-SO_x בישראל נמוך יחסית למדינות ה-OECD, אך הפליטות לנפש ולתמ"ג גבוהות בהשוואה למדינות אחרות. השוואת הצמצום שחל בארץ בשנות ה-2000 למתרחש בעולם, מעלה כי ישראל הקטינה את זיהום האוויר באופן ניכר ביחס למגמות המסתמנות במדינות אחרות.

8. פליטות של תחמוצות חנקן (NO_x)

מדד המבטא את מידת זיהום האוויר כתוצאה משריפת דלקים הן ממקורות ניידים והן מכלי-רכב

חלה ירידה בפליטות NO_x, אך ישנם ריכוזים גבוהים לאורך צירי תחבורה עירוניים במרכז הארץ; מגמות ההפחתה בפליטות אלו דומות למגמות המסתמנות במדינות מפותחות

בשנות ה-2000 חלה ירידה של כ-12.5% בפליטות של תחמוצות חנקן, ונרשמה ירידה של כ-25% בפליטות של תחמוצות חנקן לנפש. כמו כן חלה הפחתה של 4.6% בממוצע השנתי של פליטות תחמוצות חנקן ליחידת תמ"ג. הפחתה זו נובעת בעיקר מצמצום הפליטות מכלי רכב, אך לאורך השנים נמדדו עדיין חריגות בריכוזי תחמוצות חנקן בתחנות ניטור האוויר המוצבות במטרופולינים ת"א וירושלים, בעיקר בסמוך לצירי תחבורה ראשיים. הפליטות לנפש בישראל

נמוכות מעט מן הממוצע שנמדד במדינות ה-OECD. גם בפליטות לנפש נמצאה בישראל בשנות ה-2000 מגמת הפחתה, כבמרבית המדינות. ברם, הפליטות של תחמוצות חנקן ליחידת תמי"ג עולות בישראל על הממוצע במדינות ה-OECD. עם זאת יש לציין כי מסתמנת בישראל מגמת צמצום גם במדד זה, בדומה למגמה המסתמנת במפותחות שמדינות ה-OECD.

9. הימצאות חלקיקים באוויר (PM 2.5 ; PM 10)

מדד המבטא את זיהום האוויר על-ידי חלקיקים כתוצאה משימוש בדלקים בתעשייה ובתחבורה

בפליטות אלו חלה ירידה משמעותית, אך בתוך הערים נרשמו ריכוזי חלקיקים גבוהים יחסית למדינות ה-OECD ובמיוחד ריכוזים של חלקיקים נשימים עדינים

החלקיקים הנשימים PM10 נובעים מסופות אבק (מקור טבעי) ומשריפת דלקים בתחנות כוח ובתעשייה (מקור אנתרופוגני). עבודה זו עסקה בפליטות PM10 משריפת דלקים בלבד. מאמצע שנות ה-90 הסתמנה בישראל מגמה כללית של צמצום בפליטות ובשנות ה-2000 נרשמה הפחתה של כ-44% בפליטות מכל מקורות הפליטה: ייצור חשמל (מקור עיקרי) ושאר ענפי התעשייה, כלי רכב ומקורות אחרים. ריכוזי הרקע של PM10 בישראל גבוהים מפאת סמיכותה לרצועת מדבריות סובטרופיים ולסופות האבק המתחוללות בהם. חריגת ריכוזים מן התקן נרשמת ב-21 ימים בשנה, שהם כ-6% מן הזמן, כולל ימים של סופות אבק. בחינת הריכוזים של PM2.5 החלה בשנות ה-2000 והיא מצביעה על חריגה מתקן היעד השנתי בכל הארץ ולאורך כל שנות המדידה. בהשוואה בינלאומית של ריכוזי PM10 באזורים אורבאניים, ישראל תופסת מקום גבוה יחסית, אולם נרשמה בה מגמת הפחתה של 42%, שהיא הגדולה ביותר לשנות ה-2000 בהשוואה לשאר מדינות ה-OECD.

10. פליטות גזי חממה

מדד המבטא את מידת פליטות גזי החממה ממקורות אנתרופוגניים המגבירים את תהליך ההתחממות הגלובלית

לישראל השפעה גלובלית מזערית, אך היא מחויבת להסכמים בינלאומיים שעליהם חתומה; הפליטות לנפש בישראל גבוהות יחסית ל-OECD והן צפויות לעלות בעתיד

היקף הפליטות של פחמן דו-חמצני (CO₂) עלה בישראל בשנים 2000-2009 בכ-11% ובכ-1.3% בממוצע שנתי. פליטות CO₂ לנפש ירדו בכ-5% בסה"כ ובכ-0.6% בממוצע שנתי. הפליטות

ליחידת תמ"ג ירדו בתקופה זו ב-18% ובכ-2.1% במוצע שנתי. נתונים אלה מעידים על מגמה של ניתוק יחסי (relative decoupling), המצביע על מגמת עלייה בשיעור הפליטות, אך על ירידה בשיעור הפליטות ליחידת תמ"ג (ולנפש). פליטת CO₂ משריפת דלקים הסתכמה בישראל בשנת 2007 בכ-0.5% מסך הפליטות של מדינות ה-OECD. לישראל השפעה מזערית, אם בכלל, על פליטת CO₂ לאטמוספירה. עם זאת היא מחויבת לאמנות בינלאומיות שעליהן חתמה בנושא הפחתת גזי החממה והקפדה על הפחתת פליטות מסייעת לשפר את איכות האוויר בישראל. פליטות גזי חממה לנפש וליחידת תמ"ג גבוהות בישראל בהשוואה למדינות ה-OECD. לפי תחזיות הלמ"ס בדבר שינויי אקלים בהנחת עסקים כרגיל, צפוי בישראל גידול של עד 100% בפליטות גזי חממה בין השנים 2005 ל-2030. לפי תחזית זו צפויה עלייה של 40% בפליטות גזי חממה לנפש.

11. מליחות מי התהום

מדד המבטא את מידת איכות המים באקוויפר ההר והחוף ואת מידת הלחץ על הסביבה

ריכוז המליחות באקוויפר החוף עלול לחרוג מן התקן המומלץ למי שתייה, אך ננקטות פעולות להפחתת המליחות

המליחות באקוויפר החוף גבוהה במיוחד בחלקים הדרום-מזרחיים שלו. לפי המגמות המסתמנות, בעוד כ-15 שנה עלולה המליחות באזורים שונים של אקוויפר החוף לחצות את קו ה-250 מ"ג/ליטר ולהפוך את מקורות מי השתייה למקורות מים שיתאימו לשימוש חקלאי ותעשייתי בלבד. כיום ננקטים בישראל צעדים שמטרתם לצמצם את המלחת מקורות המים הטבעיים. מסמך המדיניות של תכנית האב למשק המים מפרט את הפעולות הנדרשות לשיפור איכות המים בטווח הקצר והארוך.

12. שטחים בנויים ושטחים פתוחים

מדד המבטא את מידת השילוב בין תהליכי הפיתוח לבין השמירה על השטחים

הפתוחים

כ-79% מהגידול באוכלוסייה ייקלטו עד 2030 בבנייה עירונית צפופה, על תוספת שטח בנוי של כ-84,000 דונם בתחומי הערים, ואילו כ-11% מהגידול באוכלוסייה ייקלטו במועצות אזוריות בבנייה בצפיפות נמוכה, תוך אבדן שטחים פתוחים בהיקף דומה לזה של הבנייה העירונית (כ-79,000 דונם).

היקף השטח הבנוי בישראל בשנת 2007 היה 1.3 מיליון דונם, שהם כ-6% מכלל שטח המדינה. בשנת 2030 צפוי היקף השטח הבנוי להגיע ל-1.5 מיליון דונם (6.9% משטח המדינה). ב-2007 הגיעה צפיפות המגורים ברשויות העירוניות ל-10.9 נפשות לדונם מגורים – יותר מפי שניים מן הממוצע הארצי, וזאת לעומת צפיפות נמוכה של 2.3 נפשות לדונם מגורים במועצות האזוריות. לפי המגמות הקיימות, תגיע הצפיפות בערים בשנת 2030 ל-14.7 נפשות לדונם מגורים בתחום העירויות ול-3.3 נפשות בתחום המועצות האזוריות. הרשויות המקומיות נמצאות בתהליך הפוך והצפיפות בהן צפויה לרדת מ-6.5 נפשות לדונם כיום לכשנפשות לדונם מגורים ב-2030. ליעילות הבינוי נודעת משמעות לא רק לגבי הכרסום בשטחים הפתוחים אלא גם לגבי אמצעי התחבורה, הואיל וצפיפות נמוכה אינה מאפשרת אספקת תחבורה ציבורית יעילה. למרות שבחישוב כלל-ארצי שיעור האבדן של שטחים פתוחים נוספים לבינוי עד 2030 נראה קטן (כ-1%), יורגש השינוי היטב במחוזות תל-אביב (כ-11.2%) והמרכז (כ-6.8%). בשנים 1990-2009 התגוררו כ-43%-45% מאוכלוסיית הארץ במחוזות ת"א והמרכז ולפי מגמה זו, גם כשהיקף האוכלוסייה יגדל תישאר החלוקה בין מרכז לפריפריה דומה גם ב-2030. המדינה תהיה צפופה יותר, עם 450 נפשות לקמ"ר לעומת 329 ב-2009, אך התפרסות הצפיפות בחלוקה גיאוגרפית, לפי מחוזות, משמעותית מן הצפיפות הכלל-ארצית: הצפיפות במחוז תל-אביב תגיע ב-2030 ל-8,488 נפשות לקמ"ר ובמחוז המרכז ל-2,452 קמ"ר. כשבוחנים את צפיפות המגורים לפי תכסית הקרקע לבנייה, ירושלים נמצאת בתהליך של ציפוף; הצפיפות בה תעלה מ-10.6 נפשות לדונם מגורים ב-2007 ל-14.8 נפשות לדונם מגורים ב-2030. במחוז תל-אביב הצפיפות תגיע ל-13.1 נפשות לדונם מגורים, ובמחוז מרכז ל-10.6 נפשות לדונם מגורים. הצפיפות במחוזות האחרים תגיע ב-2030 ל-7-8 נפשות לדונם מגורים.